

Inspektor pracy

242214

Inna nazwa zawodu: nie występują

Zadania i czynności

Inspektor pracy jest urzędnikiem państwowym – funkcjonariuszem Państwowej Inspekcji Pracy. Podstawowym jego zadaniem jest kontrola przestrzegania przepisów prawa pracy przez pracodawców oraz podejmowanie działań, mających na celu usunięcie stwierdzonych nieprawidłowości.

Działalność kontrolna inspektora pracy polega na obserwowaniu pracy przedsiębiorstwa, porównywaniu istniejącego stanu rzeczy z określonymi przepisami oraz na przekazywaniu informacji o stwierdzonych nieprawidłowościach kierownikom kontrolowanych zakładów.

Inspektor może podejmować decyzje wiążące dla nadzorowanego zakładu, tzn. decyzje wymuszające niektóre działania. Na kierowników nie wypełniających poleceń ma prawo nakładać kary, czyli orzekać w sprawach o wykroczenia przeciwko prawom pracownika.

Do zadań inspektora pracy należy zatem nadzorowanie i kontrolowanie przestrzegania przez pracodawców prawa pracy, w szczególności przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, przepisów dotyczących stosunku pracy, wynagrodzenia za pracę i innych świadczeń wynikających ze stosunku pracy, czasu pracy, urlopów, ochrony pracy kobiet, zatrudniania młodocianych i osób niepełnosprawnych oraz inicjowanie przedsięwzięć w sprawach ochrony pracy w rolnictwie indywidualnym.

Inspektor pracy kontroluje przestrzeganie przepisów bezpieczeństwa i higieny pracy już w fazie projektowania i opracowywania założeń budowy, przebudowy i modernizacji zakładów pracy, uczestniczy w przekazywaniu nowo wybudowanych lub przebudowywanych zakładów oraz sprawuje nadzór i kontrolę przestrzegania przepisów BHP przy konstruowaniu i produkcji maszyn, urządzeń i narzędzi pracy.

Bardzo ważnym zadaniem inspektora pracy jest analizowanie przyczyn wypadków przy pracy i chorób zawodowych, a także kontrolowanie, wspólnie z organami ochrony środowiska, przestrzegania przez zakłady przepisów o przeciwdziałaniu zagrożeniom dla środowiska.

Brak elementarnej wiedzy niedoświadczonych, prywatnych pracodawców na temat ciążących na nich obowiązków zapewnienia pracownikom bezpiecznych i higienicznych warunków pracy sprawia, że coraz istotniejsze znaczenie ma działalność doradcza inspektorów pracy.

Inspektor pracy wyposażony jest w uprawnienia, które umożliwiają mu realizację postawionych przed nim zadań.

Jednym z nich jest prawo wydawania nakazów, czyli zarządzeń zobowiązujących pracodawcę do usunięcia nieprawidłowości: naruszenia przepisów prawa pracy albo zasad bezpieczeństwa i higieny pracy. Nakaz wskazuje jaki przepis lub jaka zasada bhp została naruszona oraz ustala termin realizacji nakazanego działania. Jeżeli wyniki

kontroli wskazują, że naruszenie przez pracodawcę przepisów prawa pracy powoduje bezpośrednie zagrożenie życia lub zdrowia pracowników, inspektor pracy nakazuje wstrzymanie robót.

Inspektor pracy ma również prawo do wydania decyzji, skierowania do innych robót pracowników, zatrudnionych, wbrew obowiązującym przepisom, przy pracach im wzbronionych, szkodliwych lub niebezpiecznych.

Zakres decyzji, jakie może podejmować inspektor pracy obejmuje całą problematykę bezpieczeństwa i higieny pracy.

Duże znaczenie, dla skutecznego egzekwowania przez inspektora pracy obowiązków pracodawców względem pracowników, mają uprawnienia, polegające na orzekaniu kary grzywny wobec pracodawcy lub osoby działającej w jego imieniu.

Środowisko pracy

materialne środowisko pracy

Inspektor pracy realizuje swe zadania głównie poza macierzystym miejscem pracy, co wiąże się z koniecznością stałego odbywania podróży służbowych. Prowadzenie czynności kontrolnych wymaga przebywania zarówno w budynkach (np. hale produkcyjne, pomieszczenia magazynowe, biura, sklepy, szpitale i inne pomieszczenia nieprodukcyjne) jak, na wolnym powietrzu, a w skrajnych przypadkach pod ziemią (przemysł wydobywczy).

Wiąże się to z wykonywaniem pracy w różnych warunkach, w kontakcie z wieloma szkodliwymi czynnikami, wśród których dominują: hałas, zapylenie, gwałtownie zmieniające się temperatury.

Mobilny sposób wykonywania pracy powoduje, że zagrożenia te nie mają charakteru stałego, stąd ryzyko zachorowania przez inspektora pracy na jakąś chorobę zawodową jest niewielkie.

warunki społeczne

Praca inspektora pracy ma niemal wyłącznie charakter indywidualny, a biorąc pod uwagę wydatek energetyczny, jest pracą lekką.

Dominują w niej kontakty z ludźmi. Przede wszystkim ma to miejsce podczas wykonywania czynności kontrolnych, w czasie wydawania decyzji pokontrolnych (nakaz pisemny lub ustny) czy wreszcie podczas prowadzenia postępowania w sprawach o wykroczenia przeciwko prawom pracownika.

Rodzaj czynności podejmowanych przez inspektora pracy powoduje, że kontakty te często bywają nieprzyjemne, istnieje ryzyko powstawania konfliktów z ludźmi, na ogół niezadowolonych z działań inspektora.

warunki organizacyjne

Czas wykonywania obowiązków przez inspektora pracy wynosi przeciętnie 7 godzin na dobę i zwykle zawiera się pomiędzy godzinami 800 i 1500. Odstępstwo od tej zasady

dotyczy sytuacji, kiedy inspektor pracy został powiadomiony o ciężkim wypadku przy pracy. Wówczas, bez względu na porę dnia i dzień tygodnia, udaje się do zakładu pracy, w którym zdarzył się wypadek.

Nadzór nad poczynaniami inspektora pracy jest praktycznie jedynie symboliczny.

Rozległy zakres uprawnień jakimi dysponuje wiąże się z odpowiedzialnością za podejmowane decyzje. Odpowiedzialność ta ma charakter zawodowy, ale często również moralny, związany z samym faktem wymierzania grzywny, czy też wysokością tej grzywny.

Cechą charakterystyczną pracy inspektora pracy są stałe wyjazdy związane z prowadzeniem działalności kontrolnej. Obecność w miejscu stałego zatrudnienia ograniczona jest do kilku dni w miesiącu.

Wymagania psychologiczne

Cechami niezbędnymi w działalności inspektora pracy jest umiejętność koncentrowania się na badanym problemie, podzielność uwagi oraz dobra pamięć pozwalająca na doskonałe opanowanie przepisów.

Nieodłączną cechą inspektora pracy jest umiejętność logicznego rozumowania. Umiejętność ta jest konieczna przy analizowaniu okoliczności i przyczyn wypadków przy pracy, w czasie działalności kontrolnej, podczas ustalania osób odpowiedzialnych za naruszenie uprawnień pracowniczych. Większość działań prowadzonych przez inspektora pracy dokumentowana jest na piśmie w postaci: protokołów pokontrolnych, nakazów, decyzji itp. W związku z tym potrzebna mu jest swoboda w wyrażaniu się w piśmie.

Umiejętność jasnego wypowiadania swych myśli będzie przydatna przede wszystkim podczas działań kontrolnych, gdy niejednokrotnie inspektor pracy będzie musiał przekonać o słuszności swego stanowiska, co jest niezmiennie istotne ze względów profilaktycznych. Z tego względu bardzo ważnymi cechami inspektora pracy powinny być: umiejętność postępowania z ludźmi, łatwość nawiązywania kontaktów oraz umiejętność zrozumienia sytuacji, w jakiej znaleźli się inni.

W praktyce zawodowej inspektor pracy często spotyka się z objawami zdenerwowania, czy wręcz agresji ze strony osób, którym stawia zarzut nieprzestrzegania przepisów. Ważna jest wówczas odporność i umiejętność panowania nad własnymi emocjami.

Istotną cechą inspektora pracy jest umiejętność szybkiego przestawienia się z jednej formy działania na inną, dostosowanie się do zmiany warunków pracy, przy jednoczesnej umiejętności ścisłego przestrzegania obowiązujących przepisów i procedur.

Fakt, że w zdecydowanej większości wypadków, inspektor pracy wykonuje swe obowiązki w zakładach przemysłowych i na co dzień ma do czynienia z maszynami i urządzeniami, uzdolnienia techniczne znakomicie ułatwiają zrozumienie wielu problemów, zamiłowania naukowe pozwolą na bieżące aktualizowanie wiedzy z zakresu np. psychologii, socjologii, czy medycyny pracy, a umiejętność sprawnego prowadzenia korespondencji, czy wypełniania różnego rodzaju formularzy wydatnie ułatwi mu odpowiedzialne i skuteczne wykonywanie zawodu.

Wymagania fizyczne i zdrowotne

Wysokie wymagania stawiane przed inspektorem pracy sprawiają, że powinien się odznaczać bardzo dobrym stanem zdrowia.

Kandydaci zgłaszając się do Ośrodka Szkolenia PIP, powinni przywieźć z sobą wyniki podstawowych badań laboratoryjnych, a podczas dwudniowego pobytu w ośrodku, poddawani są specjalistycznym badaniom lekarskim: okulistycznym, neurologicznym i laryngologicznym włącznie z badaniami audiometrycznymi.

Warunki podjęcia pracy w zawodzie

Zgodnie z ustawą o Państwowej Inspekcji Pracy, inspektorem pracy może być osoba legitymująca się wykształceniem wyższym oraz posiadająca znajomość zagadnień, wchodzących w zakres działania inspekcji, co daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków służbowych. Warunkiem koniecznym jest także zdanie państwowego egzaminu przed komisją, powołaną przez Głównego Inspektora Pracy.

Kandydat na inspektora pracy nie powinien przekroczyć 30 roku życia, a w wyjątkowych wypadkach, uzasadnionych posiadaniem przez kandydata rzadkiej specjalizacji zawodowej, granica ta przesuwa się do 35 lat. Preferowani są kandydaci ze znajomością języka obcego.

Pierwszym etapem rekrutacji są oferty zamieszczane w prasie centralnej, terenowej, w Rejonowych Biurach Zatrudnienia i składane w wyższych uczelniach.

Kandydat zgłaszający chęć podjęcia pracy w PIP proszony jest o wypełnienie przygotowanej ankiety. Następnie odbywa się wstępna weryfikacja ankiet, mająca na celu wybranie grupy kandydatów do rozmowy z Okręgowym Inspektorem Pracy lub jego zastępcą. Przeprowadzający rozmowy z kandydatami sporządza ich krótkie charakterystyki.

Rozmowy kwalifikacyjne w Okręgu mogą być uzupełnione testami językowymi lub pracą z szeroko pojętych zagadnień ochrony pracy. Działania te służą wyłonieniu podstawowej grupy kandydatów do dalszego postępowania kwalifikacyjnego, jakie prowadzone jest w Ośrodku Szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy we Wrocławiu.

Dalsza weryfikacja zgłoszeń, prowadzona jest w Głównym Inspektoracie Pracy na podstawie załączonych dokumentów.

Nie później, niż 10 dni przed terminem rozpoczęcia testów kandydaci otrzymują informację o skierowaniu ich do postępowania kwalifikacyjnego w Ośrodku Szkolenia. Obejmuje ono: test sprawdzający umiejętność posługiwania się poprawną polszczyzną, test predyspozycji psychicznych do wykonywania zawodu inspektora pracy, rozmowę z Komisją Kwalifikacyjną.

Podczas pobytu w Ośrodku kandydaci są również poddani specjalistycznym badaniom lekarskim.

Pozytywnym zakończeniem postępowania kwalifikacyjnego jest wniosek do Głównego Inspektora Pracy o przyjęcie na stanowisko kandydata na podinspektora.

Następnie kandydat odbywa 2 letni cykl szkolenia w Ośrodku Szkolenia Państwowej Inspekcji Pracy im. Jana Rosnera we Wrocławiu.

Możliwości awansu w hierarchii zawodowej

System naboru i kształcenia inspektora pracy zakłada możliwości awansu. Po zakończeniu szkolenia w Ośrodku Szkolenia PIP i zdaniu egzaminu państwowego absolwent tej szkoły zostaje zatrudniony na stanowisku podinspektora pracy, następne etapy awansu zawodowego to inspektor pracy i wreszcie nadinspektor pracy.

Zasadą jest, że osoba kandydująca na stanowisko Okręgowego Inspektora Pracy winna mieć uprawnienia inspektora pracy, stąd też możliwy jest również awans i na to stanowisko.

Możliwości podjęcia pracy przez dorosłych

Zasady rekrutacji kandydatów do zawodu inspektora pracy zakładają, że kandydat nie powinien przekroczyć 30 roku życia. Odstąpienie od tej zasady jest możliwe, gdy kandydat legitymuje się rzadką specjalizacją zawodową, ale i wówczas wiek kandydata ograniczony jest do 35 lat.

Możliwości zatrudnienia

Informacje będą sukcesywnie uzupełniane.

Zawody pokrewne

- inspektor nadzoru budowlanego
- inspektor dozoru technicznego
- inspektor kontroli skarbowej
- inspektor Państwowej Inspekcji Sanitarnej
- inspektor Najwyższej Izby Kontroli
- główny specjalista ds. bezpieczeństwa i higieny pracy

Polecana literatura

Możliwość uzyskania informacji, zwłaszcza w formie popularnej, na temat zasad funkcjonowania, kompetencji i uprawnień Państwowej Inspekcji Pracy jest stosunkowo niewielka.

Ostatnie publikacje z tego zakresu to:

Rączkowski B.: BHP w Praktyce, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr Sp. z o.o. . Gdańsk, 1996.

Grabska R.: Rola i zadania Państwowej Inspekcji Pracy w ochronie praw i zdrowia pracujących, Ochrona Zdrowia Pracownika nr (160)2 rok 1996 Wydawnictwo SITPH w

Katowicach.

Wiele informacji o aktualnych problemach Państwowej Inspekcji Pracy jest w miesięczniku „Inspektor Pracy” wydawany staraniem Głównego Inspektora Pracy, z tym jednak że dostęp do tego periodyku jest ograniczony, bo jest on rozpowszechniany wyłącznie w obiegu wewnętrznym PIP.